

Enskild överenskommelse

– En möjlighet för dig att påverka dina villkor

AKADEMISK UTBILDNING SKA LÖNA SIG – BLI MEDLEM I ETT SACO-S-FÖRBUND

AKAVIA

SRAT

SVERIGES
ARBETSTERAPEUTER

Sveriges
Arkitekter

KyrkÅ

Sveriges
Ingenjörer

Sveriges
läkarförbund

/SULF/

Detta är Saco-S

Saco-S är en förhandlingsorganisation för statligt anställda akademiker. Vi driver frågor på central nivå med Arbetsgivarverket som motpart. Vi tecknar grundläggande kollektivavtal om till exempel pensioner, allmänna anställningsvillkor, semester, sjukersättning och föräldraledighet.

Saco-S består av 19 Sacoförbund. Tillsammans företräder vi cirka 90 000 akademiker. Som medlem i ett Saco-S-förbund omfattas du av Saco-S förhandlingsverksamhet.

Besök oss på www.saco-s.se

Varför enskild överenskommelse?

Vi pratar ofta om hur vi ska få ihop vårt livspussel. Vad det innebär är väldigt individuellt. Under olika perioder av yrkeslivet kan behoven förändras. Det är därför viktigt att du själv kan påverka dina arbetsvillkor.

Det kan exempelvis handla om att spara extra till en framtida pension, få ihop den dagliga planeringen med barn och familjeliv eller att vara ledig när familj och vänner är lediga. Det kan också handla om att skapa utrymme för en fritidsaktivitet som ger stor livskvalitet eller att ta hand om en anhörig som behöver hjälp och stöd.

Avtalet ger dig möjligheter

Saco-S vill skapa möjlighet för dig som arbetar inom statlig sektor att själv påverka villkoren för din arbets- och livssituation. Vi vet att det leder till bättre arbetsmiljö, mindre stress och högre grad av tillfredsställelse i stort. Kollektivavtalen ger dig en grundläggande trygghet. De har som regel en enhetlig lösning anpassad för alla men de kanske inte alltid svarar upp mot dina individuella behov.

Saco-S har kommit överens med Arbetsgivarverket om att öppna för frivilliga överenskommelser mellan dig och din arbetsgivare. Det handlar om följande villkor:

- Vissa frågor rörande arbetstid
- Semester
- Uppsägningstid
- Intjänande av tjänstepension

Mer information

Vill du ha mer information, utöver det du hittar i den här broschyren om enskild överenskommelse, ska du vända dig till Saco-S-föreningen på din arbetsplats eller ditt förbund. Kontaktuppgifter hittar du på www.saco-s.se

Att tänka på

Innan du kommer överens med din arbetsgivare är det några saker du bör tänka på:

1. Överenskommelsen ska alltid vara skriftlig.
2. Överenskommelsen ska gälla tills vidare och vara uppsägningsbar. Du och arbetsgivaren kan komma överens om att detta inte behöver gälla om det exempelvis rör sig om en fråga som är av engångskaraktär.
3. Överenskommelsen ska innehålla en ömsesidig uppsägnings tid.
4. Arbetsgivaren ska informera den lokala arbetstagarorganisationen innan överenskommelse träffas.
5. Alla enskilda överenskommelser som innebär att du byter lön mot andra förmåner som till exempel fler semesterdagar eller högre pensionsavsättningar kan påverka olika ersättningar och förmåner som baseras på lönen. Det handlar bland annat om ersättning vid sjukdom, föräldraledighet, semestertillägg samt avgifter till allmän pension och i vissa fall tjänstepensionen. Om och hur mycket dessa förmåner påverkas beror på ditt löneläge, det vill säga om din lön efter överenskommelsen ligger över eller under det inkomsttak som gäller vid till exempel sjukdom, föräldraledighet eller för den allmänna pensionen. Kontakta gärna ditt förbund eller din Saco-S-förening för mer information.
6. Vid förändring av din arbetstid och semester bör du också beakta hur det påverkar din arbetsmiljö.

Utöver vad som sägs i denna broschyr gäller att lokala kollektivavtal på myndigheten kan tecknas vilket öppnar för enskilda överenskommelser i andra frågor som regleras i Villkorsavtal-T eller AVA-T (kollektivavtal som tillämpas på Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Svenska kraftnät och Trafikverket). Om du omfattas av chefsavtalet kan du göra överenskommelser om fler avvikelser från villkoren i Villkorsavtal-T än de som tas upp i denna broschyr. Chefsavtalet gäller normalt för chefer som är direkt underställda myndighetschefen samt för vissa specialister. Kontakta ditt förbund om du vill veta mer.

Villkorsavtal-T 2 kap 7§
AVA-T 1a§

Arbetstid

Arbetstidens förläggning

Din ordinarie veckoarbetstid kan förläggas på annan tid än vad som gäller i övrigt på myndigheten. Om den ordinarie arbetstiden på en myndighet är förlagd mellan klockan 8.00–16.40 kan enskild överenskommelse till exempel träffas om att arbetstiden istället ska förläggas till klockan 9.00–17.40.

Villkorsavtal-T 4 kap 16§
AVA-T 6 § 3 mom

Förtroendearbetstid

Överenskommelse kan också träffas om förtroendearbetstid, det vill säga du får förtroendet att själv välja när du vill förlägga ditt arbete – både i frågan om tid och plats – utifrån de krav som arbetsuppgifterna och verksamheten ställer.

Avsikten är inte att de som har förtroendearbetstid ska arbeta mer än andra, men veckoarbetstiden kan variera mellan olika perioder under året. Genom att arbetstiden är oreglerad bortfaller rätten till särskild kompensation vid "övertidsarbete". Det kan därför behöva kompenseras vid lönesättningen. Du som omfattas av den lokala chefskretsen har redan förtroendearbetstid enligt chefsavtalet. Läs mer i broschyren *Partsgemensam information om förtroendearbetstid* (se www.saco-s.se).

Ökat uttag av övertid

Vid ett specifikt fall eller under en tidsperiod kan du komma överens med din arbetsgivare om att utöver övertidsgränserna arbeta ytterligare övertid. Övertidsgränserna är maximum 48 timmar per fyraveckorsperiod eller 50 timmar per kalendermånad. Ett tak om högst 150 timmar övertid per kalenderår gäller. I AVA-T är taket högst 200 timmar.

Villkorsavtal-T 4 kap 19§
AVA-T 7§ 2 mom

Annan kompensation för övertidsarbete

Om du arbetar övertid utgår övertidsersättning. Du kan också komma överens om att övertidsarbete ska kompenseras på annat sätt. Av avtalet framgår att om du avstår från övertidsersättning ska du ersättas i annan form, till exempel genom högre lön eller ett fast lönetillägg.

Det är viktigt att du tar reda på hur mycket övertidsarbete det normalt brukar vara på arbetsplatsen. Detta för att du ska kunna bilda dig en uppfattning om hur mycket högre lön som kan vara en rimlig kompensation. Sök gärna råd från Saco-S-föreningen på din myndighet eller från ditt förbund.

Villkorsavtal-T 4 kap 23§
AVA-T 7§ 5 mom

Semester

Antalet semesterdagar

Du kan träffa överenskommelser om längre eller kortare semester än vad kollektivavtalet anger. Det är bara semesterdagar utöver semesterlagens angivna 25 dagar som du kan förhandla bort i enskilda överenskommelser. En medarbetare som till exempel har rätt till 31 semesterdagar kan därmed förfoga över sex semesterdagar och den som har rätt till 35 semesterdagar kan förfoga över tio dagar. I avtalet finns inte någon övre gräns för hur många extra semesterdagar du kan komma överens om.

Värdet av en semesterdag är 5,09 procent (Villkorsavtals-T) och 5,3 procent (AVA-T) av din månadslön inklusive semestertillägg. Ett exempel är om du omfattas av Villkorsavtal-T och har en månadslön på 40 000 kronor så motsvarar en semesterdag 2 036 kronor per år vilket är 170 kronor per månad. Naturligtvis gäller beräkningarna det omvända om du vill ha fler semesterdagar.

Villkorsavtal-T 5 kap 17§
AVA-T 11§ 2 mom

Du kan också använda värdet av ett antal semesterdagar till ett extra sparande till din framtida pension. Läs mer om det i avsnittet "Byte av semesterdagar till pension".

Semester under del av dag

Huvudregeln är att semester under del av dagen räknas som en hel semesterdag, men du kan träffa överenskommelse med arbetsgivaren om att istället räkna den dagen som en halv semesterdag. Lokala överenskommelser kan finnas på din arbetsplats.

Uppsägningstid

Om det finns särskilda skäl kan en enskild överenskommelse träffas om annan uppsägningstid än vad kollektivavtalet säger. Det gäller såväl från medarbetarens som från arbetsgivarens sida. Med särskilda skäl avses att det exempelvis skulle vara till väsentlig skada för verksamheten om medarbetaren lämnade sin anställning efter den uppsägningstid som anges i avtalet. Tänk på att uppsägningstiden vid uppsägning från arbetsgivarens sida inte får understiga den som gäller enligt lag.

Hittills har denna möjlighet mest använts i de fall arbetsgivaren ansett att den i avtalet bestämda uppsägningstiden om en respektive två månader från medarbetarens sida varit för kort. Saco-S rekommenderar att inte acceptera längre än tre månaders uppsägningstid från medarbetarens sida.

Villkorsavtal-T 14 kap 5§
AVA-T 16§ 5 mom 5.1

Pension

Enligt det kollektivavtalade tjänstepensionsavtalet PA 16 kan din arbetsgivare sätta av extra pensionspremier till din framtida tjänstepension. Det kan antingen vara så att du avstår en del av din bruttolön (lönevaxling), får en extra inbetalning utan att avstå lön, eller byter semesterdagar mot högre premier.

I PA 16 finns två avdelningar. Avdelning I gäller för dig som är född 1988 eller senare. För övriga, med få undantag, gäller avdelning II. Beroende på vilken avdelning du omfattas av gäller lite olika regler kring avsättning till pension genom enskild överenskommelse.

Byte från Avdelning II till Avdelning I i PA 16

Enligt pensionsavtalet PA 16 kan du som tillhör den delvis förmånsbestämda pensionsplanen i Avdelning II komma överens med arbetsgivaren om att i stället tillhöra Avdelning I som är en helt premiebestämd pensionsplan. Ett byte är alltid frivilligt men ingen rättighet utan något du och din arbetsgivare kommer överens om i en skriftlig enskild överenskommelse.

En förutsättning är att du inte har tjänat in förmånsbestämd ålderspension tidigare enligt statliga pensionsbestämmelser. Om du har tjänat in högst fem år kan det undantagsvis vara möjligt att tillhöra Avdelning I.

Om du överväger ett byte är det viktigt att du förstår skillnaden i hur du tjänar in till tjänstepensionen i respektive avdelning i PA 16 och hur ett eventuellt byte kan påverka din pension. Tänk på att:

- Det finns ingen garanti för att någon av avdelningarna ger en högre tjänstepension. Läs noga den information du får från SPV vid ett eventuellt byte eller prata med ditt fackförbund eller din arbetsgivare om hur en överenskommelse kan påverka dig.
- Kommer du överens med din arbetsgivare om att tillhöra Avdelning I kan du aldrig byta tillbaka till Avdelning II igen.
- Överenskommelsen gäller för samtliga nuvarande och framtida statliga anställningar.

Löneväxling

Enligt pensionsavtalet kan du avstå en del av din bruttolön till förmån för en extra pensionspremie, så kallad löneväxling. Det kan under vissa förutsättningar vara en bra form av extra sparande till pension eftersom du inte betalar skatt på beloppet. Du kan även komma överens om att få en extra pensionspremie inbetald till din tjänstepension utan att avstå en del av din lön.

Den extra avsättningen kan göras löpande eller som ett engångsbelopp. För att minimera framtida problem bör pensionspremien utgöras av ett fast krontalsbelopp per månad.

Den extra pensionspremien betalas till den pensionsförvaltare du valt för din valbara del av tjänstepensionen. Om du inte gjort ett eget val betalas premierna till Kåpan pensioner som förvaltar din tjänstepension.

Väljer du att växla lön till pension är det några viktiga saker du bör tänka på när du utformar din enskilda överenskommelse.

1. *Växla endast lönedelar som ligger över 8,07 inkomstbasbelopp*
Löneväxling är fördelaktigt endast för dig som tjänar mer än 44 923

kronor per månad, år 2020. Detta belopp motsvarar en årlig inkomst på 8,07 inkomstbasbelopp och förändras årligen. Har du en bruttoinkomst som inte når upp till den nivån och löneväxlar kommer den lagstadgade pensionen att påverkas negativt. Vi avråder därför från att växla in lönedelar under denna nivå.

2. *Vissa kollektivavtalade förmåner kan påverkas av att du avstår lön för pension*

Avtalsförmåner såsom sjuklön, lönetillägg vid sjukdom, föräldraledighet och ersättning under semester påverkas negativt av att du går ner i lön. För att gardera dig vid längre frånvaro på grund av sjukdom eller föräldraledighet kan man komma överens som att den enskilda överenskommelsen då upphör och att det löneväxlade beloppet återgår till lön. Som kompensation för att till exempel semestertillägget blir lägre kan du komma överens om en högre avsättning till pension än den lön du eventuellt avstår. Ditt ordinarie intjänande till tjänstepension påverkas inte av att du löneväxlar eftersom det baseras på din lön före bruttoavdrag för löneväxling.

3. *Lönerevision*

Vid lönerevisionen ska din nya lön beräknas på lön innan bruttoavdrag för löneväxling.

För dig som omfattas av Avdelning II i PA 16 kan enskild överenskommelse om extra avsättning till pension göras längst till och med månaden före den månad du uppnår 65 år. Du kan komma överens med din arbetsgivare om att fortsatt göra extra avsättningar efter 65 år fram till 67 års ålder. Du måste då träffa en ny överenskommelse med din arbetsgivare. Om du omfattas av Avdelning I kan enskild överenskommelse om extra avsättning till pension göras längst till och med månaden före den månad du uppnår 68 år (69 år från och med 2023). Uttag av den pension du avsätter på detta sätt betalas ut enligt de villkor som gäller för din valbara del enligt Avdelning I respektive Avdelning II i PA 16.

Enligt pensionsavtalet kan du avstå en del av din bruttolön till förmån för en extra pensionspremie, så kallad **löneväxling**. Det kan under vissa förutsättningar vara en bra form av extra sparande till pension eftersom du inte betalar skatt på beloppet.

Byte av semesterdagar till pension

En möjlighet kan vara att använda värdet av ett antal semesterdagar till extra sparande till pension. Det kan vara intressant att göra oberoende av vilken lönenivå du har. I samband med bytet av semesterdagar till pension påverkas inte månadslönen och därmed påverkas inte andra förmåner som är kopplade till lönen. Observera att punkterna på föregående sida, ett till tre, inte är relevanta vid detta byte. Du kan avstå semesterdagar löpande för extra pensionspremier eller växla in sparade semesterdagar mot pensionspremier.

Värdet av en semesterdag är 5,09 procent (5,3 procent om du omfattas av AVA-T) av din månadslön inklusive semestertillägg. Om du har en månadslön på 40 000 kronor motsvarar en semesterdag alltså cirka 2 035 kronor per år eller 170 kronor per månad.

Sacoförbunden för dig som är akademiker i staten

Akademikerförbundet SSR

Akademikerförbundet SSR

Organiserar akademiker inom beteendevetenskap, ekonomi, personalvetenskap, samhällsvetenskap och socialt arbete.
www.akademssr.se

Akavia

Organiserar jurister, ekonomer, systemvetare, personalvetare, kommunikatörer och samhällsvetare.
www.akavia.se

DIK

Akademikerfacket för kultur och kommunikation.
www.dik.se

Fysioterapeuterna

Organiserar fysioterapeuter/sjukgymnaster.
www.fysioterapeuterna.se

Kyrkans Akademikerförbund, KyrkA

Organiserar präster, diakoner, församlingspedagoger och alla akademiker som har tjänst inom kyrkan.
www.kyrka.se

Lärarnas Riksförbund

Organiserar behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare.
www.lr.se

Naturvetarna

Organiserar naturvetare som exempelvis arbetar inom life science, jord, skog och miljö, de fysiska vetenskaperna, matematik och data.
www.naturvetarna.se

Sjöbefälsföreningen

Organiserar befäl och annan personal i chefsställning inom sjöfarten.
www.sjofbefalsforeningen.se

SRAT

Organiserar specialister, kvalificerade handläggare och chefer inom hälsa, kommunikation och förvaltning.
www.srat.se

Sveriges Arbetsterapeuter

Facklig och professionsinriktad organisation för arbetsterapeuter.
www.arbetsterapeuterna.se

Sveriges Arkitekter

Fack- och branschorganisationen för alla Sveriges arkitekter.
www.arkitekt.se

Sveriges Farmaceuter

Organiserar apotekare och receptarier samt farmacie magistrar och farmacie kandidater.
www.sverigesfarmaceuter.se

Sveriges Ingenjörer

Organiserar civil- och högskoleingenjörer inom alla yrkesinriktningar.
www.sverigesingenjorer.se

Sveriges läkarförbund

Läkarnas fackliga och professionella organisation.
www.lakarforbundet.se

Sveriges Psykologförbund

Organiserar leg psykologer, de med psykologexamen och fil doktors-examen i psykologi eller pedagogik.
www.psykologforbundet.se

Sveriges Skolledarförbund

Organiserar skolledare och de med ledande befattning inom utbildningsområdet.
www.skolledarna.se

Sveriges universitetslärare och forskare, SULF

Universitetslärnas, forskarnas och doktorandernas fackliga och professionella organisation.
www.sulf.se

Sveriges Veterinärförbund

Organiserar veterinärer och veterinärstuderande.
www.svf.se

Tjänstetandläkarna

Organiserar tandläkare verksamma inom både offentlig och enskild sektor.
www.tjanstetandlakarna.se

Bli medlem i något av Saco-S medlemsförbund på saco-s.se